ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

34. évfolyam – 2. szám **2026. április**

Tartalom

Fiatal Műemlékvédők Fóruma 2

ICOMOS fiatalok Kremsben 7

Műemléki Világnap - Veöreös András elnök úr köszöntője 12

Örökség, mint erőforrás: műemlékek és kortárs beavatkozások a holnap Európájában 16

Kortárs építészettörténet VIII. - Történeti tartószerkezetek felújítása 24

Fiatal Műemlékvédők a Fertő tó partján

Fiatalok Kremsben

Műemléki Világnap

MRA konferencia

Kortárs építészettörténet VIII.

Fiatal Műemlékvédők Fóruma

Fertő-Neusiedler See kultúrtáj világörökségi terület, 2026. március 11-13.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület szervezésében a műemlékvédelem szakterületén szervezett tanulmányútjára a Széchenyi István Egyetem hallgatóiként nekünk is lehetőségünk nyílt részt venni a Fiatal Műemlékvédők Fórumának programján. A kirándulás célja nem csak a nagy történeti múltú épületek megtekintése, de ezeknek részletes megismerése, a helyreállítási, restaurátori szemléletek összehasonlítása, megvitatása volt. Számunkra kifejezetten fontos egy ilyen tanulmányúton a kritikus szemlélet elsajátítása, a 'mi jó?' és 'mi nem jó?' kérdések mélyebb értelmezésének, egy felújítás összetett kérdéskörének áttekintése. Az itt töltött időt ezek mellett arra is kihasználhattuk, hogy nem csupán a meghívott vendégelőadóktól, de a kiránduláson részt vevő szakmabeliektől is hallhattunk különleges információkat, érdekességeket, amik építészeti, műemlékvédelmi ismereteinket gazdagíthatták.

Március 11-én, szerdán indultunk útnak, kora reggeli órákban Győr felől, így jóval a napi programok kezdete előtt érkeztünk a fertődi Esterházy-kastélyhoz. Kihasználva az időt, megtekintettük a kastély közelében elhagyott camping épületét, majd találkoztunk Veöreös András oktatónkkal, és a program fő szervezőjével, Szántó Juliannával, aki a szűk időkeretek ellenére is nagyon színvonalas és tanulságos programokat szervezett a csapat számára. A napot 10 órakor előadásokkal indítottuk, ezt Sütő Csilla (Eszterháza Központ képviseletében), Ivanics Ferenc (Világörökség Egyesület képviseletében) és Veöreös András (ICOMOS képviseletében) nyitotta meg. A köszöntők után bevezető előadást hallhattunk Tóth Áron művészettörténésztől a kastély rekonstrukciója kapcsán, mely a délutáni bejárásunk felütése is volt. Körmendy János főépítész prezentációjában a Fertő-part falvainak építészetéről, a falukép megőrzésének fontosságáról és szabályozási lehetőségeiről, illetve eredményeiről hallhattunk rövid ismertetőt.

fotó: Szántó Julianna

A kastélyban elfogyasztott ebéd után közös bejárásra indultunk, ahol részletesen megismerhettük a felújítás folyamatát, a rekonstrukció alapelveit. Szemügyre vettük a kastély különböző műemléki szemléletek alapján helyreállított helyiségeit, melyekben a történeti korszakokon átívelő, egymásra rakódott rétegeket őrizték meg. Fontos pontja, - amit tanulságként említhetünk, s ha arra kerül sor, mi is alkalmazhatunk a jövőben - ezekben nem csak a legrégebbről feltárt értékeket mutatták be, de a többször átalakított és felújított kastély miden korszakából láthattunk értékeket, emlékeket.

A kastélyparkban sok érdekességet hallhattunk a tiszafákról, a rendkívül látványos, a park tengelyes kialakításról (a fertőszentmiklósi templomtoronyig saját szemünkkel is elláthattunk a Belvedere ablakaiból), a rózsakertről és a hársfasorról. Nap végén elfoglaltuk a szállásunkat és egy közös vacsora után nyugovóra tértünk, készülve a következő nap izgalmas buszos kirándulására.

fotó: Herkovics Virág

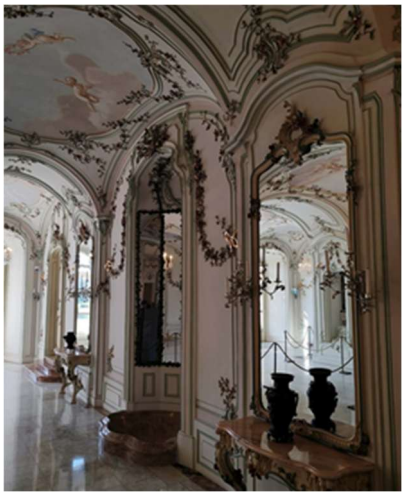

fotó: Imri Jázmin

Március 12. reggelén elindultunk közös utunkra, Sarród irányába. A Borsodi-dűlő kilátójánál álltunk meg, ahol Fersch Attila részletesen beszámolt a természeti örökségekről, az élővilágról és munkásságáról, miközben egy speciális távcső segítségével megfigyelhettük az éppen ott úszkáló ludakat. A 'kilátás' után Fertőszéplak felé vettük az irányt, ahol a templom felé sétálva láthattunk példát épségben maradt és konzervált, fűrészfogas elrendezésű utcai oromfalas házakra, ezek ma a skanzen részét képezik.

fotó: Závecz Roland

fotó: Borissza Gergely

A templomról megtudtuk, hogy a Fertődi kastélykert másik tengelyének végpontja, így visszapillanthattunk a távolban, előző napi programunkra is. Az út túloldalán a volt kastélyépületről, majd magtárról mesélt Veöreös András, ez is jó példája volt annak a felújítási és hasznosítási szemléletnek, ami végig kísérte a három napunk helyszíneit (ma az emeleten a Fertő-tájról szóló kiállítás, a földszinten rendezvénytér működik). Fertőszéplakon továbbá Balogh Miklós vezetésével tettünk körsétát az új beépítésű területeken. Izgalmas volt számunkra, hogy egy utcán belül, a falukép szabályozása (például nyeregtetős tömeg utcai oromfallal, maximalizált méretek és meghatározott színek) ellenére, mennyi különféle megoldás született az egymás mellé épülő házak esetében is, a legrosszabbaktól a legjobbakig, szinte minden házon észrevettünk valami egyediséget, legyen az pozitív vagy negatív (sokszor eltérő véleményekkel).

Hidegségen a Szent András templomot tekintettünk meg, ez egy Árpád-kori körtemplom, mely bővítménnyel egészült ki a 17., 18. és a 20. században is. A középkori templomot Sedlmayr János tervei alapján a 70'-es években rekonstruálták, a templom későbbi bővítményeitől akkori, kortárs eszközökkel (a velencei kartának megfelelően) különítették el, így újabb tanulságos példáját szemrevételeztük a felújítási lehetőségeknek.

A hegykői ebédszünetünket követően Fertőbozra indultunk, ahol a Gloriette-kilátóba sétáltunk fel. Innen láthattuk a Fertő-tavat övező területet, gyönyörű volt a kilátás.

fotó: Szántó Julianna

Utunkat a nagycenki Széchenyi-kastélykerttel folytattuk, melyet Balogh Ágnes, az Eszterháza-Központ tájépítésze vezetésével jártunk körbe. Megtudhattuk, milyen fontos a környezeti rekonstrukció is, és nem csak a tájépítészeknek, de az építészeknek is figyelemmel kell kísérniük a kerttervet a környezet kialakításánál. Saját szemünkkel láthattunk tanulságokat, mint a túl közel épített parkoló, és játszótér,

ami befolyásolta a fák növekedését, illetve, hogy a globális felmelegedés is nehézségeket jelent egy történeti park megőrzése során, hiszen a változó klíma hatással van az ezekben található növényfajokra.

A kastély és kertje ezen nehézségek ellenére is példaértékű, a történeti időrétegeket bemutató szemléletet is felfedezni véltük. Nagycenken továbbá a Széchenyi mauzóleumot és a sírkertet tekintettük meg, ezzel zártuk a napot.

fotó: Borissza Gergely

Utolsó napunk a tanulmányúton, péntek 13-a nekünk úgy tűnik, nem hozott szerencsétlenséget, nagyon szép időben nézhettük meg Ruszt városát Ausztriában, ahol Peter Adam (Bundesdenkmalamt) vezette túránkat. Bemutatta a belvárosi mag helyreállításainak és karbantartásának fontosságát és elveit, kiemelte az eredeti anyagok és szerkezetek együttműködését, hogy a modern megoldások alkalmazása egy történeti épület esetében meggondolandó. Kitért arra is, hogy minden beavatkozást kizárólag részletes kutatás és vizsgálat után érdemes véghezvinni, illetve elmondta milyen fontosak a városképben az eredeti tetőfedések, valamint homlokzati színezés. Bemehettünk a Fischerkirche-be, mely egy román kori templom, gótikus kiegészítéssel. Eredetileg gótikus tornya a nyugati oldalán állt, így a régi ábrázolásokon sokan összetévesztik ezt a mai szomszédos barokk templom tornyával. Érdekességként megnézhettük az itt található, Burgenland legrégebbi barokk orgonáját is. A Halásztemplomból átsétáltunk a Szentháromság plébániatemplomba, ahol a nemrégiben restaurált architektonikus falfestményeket csodálhattuk meg, majd felmentünk a templomtorony tetejébe, ami fontos kilátópontja Ruszt városának.

fotó: Szarka Benedek

Miután végig barangoltunk Ruszt utcáin, Fertőrákos irányába indultunk, ahol kedves egyetemi oktatónk, Fodróczy József építészmérnök vezetett minket végig a községen és mutatta be annak legfontosabb pontjait. Találkozópontunk a városfalnál, az egykori délkeleti kapunál volt, innen elindultunk a patak mentén, majd felmentünk a helység egy magasabb pontjára, ahonnan szépen beláttuk a község nagy részét, itt számolt be a Tanár Úr a kisemlékek fontos, helymeghatározó szerepéről is. Megtudtuk, hogy a Fertőrákos szívében még ma is álló kastély jelenleg nincs használatban, pedig méltó helyszín lenne akár egy restaurátori oktatóközpontnak, (ahol a hagyományos technikák és történeti rekonstrukció tanítása, kutatása és gyakorlati kipróbálása történik egy helyen), de központi helyéből és reprezentatív, identitásképző mivoltából adódóan csupán a konzerválása is nagyon fontos. Hallhattunk érdekességeket a templom és utcák helyzetének viszonyáról, további kisemlékekről, már nem működő, de szépen megőrzött kutakról és a templom mögé épült iskoláról is. Egy tájházat is megtekinthettünk, ami rendkívül jól bemutatta a fertőrákosi lakóházak jellegzetességeit, beépítésüket, használatukat.

Összességében rengeteg tanulságos helyet volt lehetőségünk meglátogatni a programsor keretein belül. A három nap alatt kastélyok, templomok, történeti falvak és városi környezetek példáin keresztül betekintést kaptunk a műemlék-helyreállítás különböző szemléleteibe, valamint a történeti rétegek megőrzésének és bemutatásának lehetőségeibe. A tanulmányút így nemcsak új ismereteket adott, hanem inspirációt is nyújtott a jövőbeni építészeti és műemlékvédelmi munkához.

Herkovics Virág Gabriella

ICOMOS fiatalok Kremsben

A Széchenyi István Egyetem Építész- Építő- és Közlekedésmérnök Kar Építészettörténeti és Várostervezési Tanszék, illetve az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület szervezésében a műemlékvédelem szakterületén szervezett tanulmányútjára a Széchenyi István Egyetem hallgatói is meghívásban részesültek, így nekünk is lehetőségünk nyílt részt venni a Fiatal Műemlékvédők Fórumának programján.

A tanulmányi kirándulás költségét a tanszék Magyar Építészeti Múzeum által koordinált, Magyar Építészeti Topográfia készítésében való részvétele tette lehetővé. Az Építészettörténeti és Városépítési Tanszék 2025 őszén elvégzett munkájának bevételét a munkában részt vevő hallgatók és oktatók ajánlották fel a kirándulásra.

A kirándulás elsődleges célja a térség jelentős történeti múltú épületeinek megismerése volt. A helyszínen töltött idő azonban nem csupán a látványos építészeti értékek felfedezésére adott lehetőséget, hanem a résztvevők számára értékes szakmai párbeszédek is kibontakoztak. A meghívott előadók mellett a velünk utazó szakemberek is számos érdekes információt, gyakorlati tapasztalatokat és történeti összefüggéseket osztottak meg. Ezek a beszélgetések tovább gazdagították építészeti és műemlékvédelmi ismereteinket.

Továbbá nemcsak értékes tudásra tehettünk szert, de lehetőségünk nyílt a transznacionális közép-európai építészet jellegzetességeinek tanulmányozására is. Megfigyelhettük, hogy habár egy másik ország épített örökségét látjuk – közös közép-európai történelmi és kulturális fejlődésünk okán – mégis milyen sok hasonlóság fedezhető fel Magyarország nyugat-dunántúli történelmi városközpontjai, valamint építészeti hagyományai és az osztrák városok épített öröksége között.

A kirándulás résztvevői a Steinertor előtt (fotó: Kottmayer Tibor)

Március 28-án, szombaton a reggeli órákban Győrből indulva, egy röpke háromórás buszút után érkeztünk meg első állomásunkra, Krems an der Donau városába. A Wachau régió egyik legrégebbi

települése gazdag középkori, reneszánsz és barokk építészeti örökséggel büszkélkedhet. Történelmi belvárosa, amely nem csak az UNESCO világörökség része, de megőrizte hangulatos polgárházait, városkapuit és templomait, miközben harmonikusan ötvözi a hagyományt a modern építészeti megoldásokkal.

A Gozzoburg épülete (fotó: Kottmayer Tibor)

Látogatásunk a Gozzoburg palotában (Bundesdenkmalamt-ban), azaz az Osztrák Szövetségi Műemlékvédelmi Hivatal alsó-ausztriai irodájában kezdődött, ahol Patrick Schicht művészettörténész és Martin Krenn régész fogadta a lelkes csoportot. Érkezésünk után egy tartalmas előadást hallgattunk meg Krems topográfiájáról, történeti fejlődéséről és kulturális örökségéről, illetve bővebben ismertették velünk a palota történetét, egykori funkcióját, restaurálásának és részleges belső rekonstrukciójának folyamatát. Majd lehetőségünk nyílt az épület különböző helyiségeinek megtekintésére is.

Boltozattal kettévágott román kori falkép a Gozzoburgban (fotó: Komka Lionel)

A plébániatemplom orgonája (fotó: Imri Jázmin)

Megtekinthettük a címerteremet, valamint a lakószárny reprezentatív termében található monumentális falfestményeket, amelyek a 13. század legjelentősebb freskóciklusai közé tartoznak az Alpoktól északra.

Továbbá a palota részét képező Szent Katalin kápolnába is bemehettünk. A kápolnát a késő román és a korai gótikus stílusjegyek ötvözése jellemzi. Különlegessége a látványos bordás keresztboltozat és a gótikus apszis. A kápolna belső terét és egykori nyugati homlokzatát értékes 13. századi freskók díszítik, amelyeken többek között Krisztus életéből vett jeleneteket és szentek ábrázolásait tekinthetjük meg.

A palota restaurálását Europa Nostra díjjal is elismerték.

Krems főutcája (fotó: Nagy Kristóf)

A programot egy élményekkel teli városi séta követte. Többek között ellátogattunk a Szent Vitus plébániatemplomhoz, a szent Orsolya kápolnához, Museumkrems-hez és a Steinertor-hoz. E helyszíneken a barokk belső térszervezés és az élénk tónusokkal megjelenő színvilág különösen erőteljes vizuális hatást gyakorolt a résztvevőkre. Ezzel szemben a külső megjelenés letisztult, harmonikus és kifinomult.

Egy rövid ebédszünet után utunk Dürnsteinbe vezetett. A 12. századi eredetű kisvárosba, amely részben arról ismert, hogy 1192–1193 között itt raboskodott Oroszlánszívű Richárd angol király a Kuenringerek fogságában.

Dürnstein vára (fotó: Nagy Kristóf)

A város kétségkívül festői látképe igazán elbűvölő látványt nyújt minden látogató számára. A város harmonikus egységet alkot a természettel, különösképpen a mellette folyó Dunával. A település legszembetűnőbb építészeti alkotása az Ágoston rendi apátság temploma. A torony hitelesen kék színű, már a 18. században is ezt a színt viselte. A színválasztás indoka szimbolikus, ugyanis ezzel szerették volna az alkotók kifejezni, hogy a torony az eget jelképezi. A templomhoz tartozó, Dunára néző teraszt puttók díszítik, melyek kezükben lángoló szívet tartanak, ezzel fejezve ki az isten iránti szeretetet.

A város romantikus hangulatát emeli a középkori polgárházakkal szegélyezett kis főutca. A főutca köti össze a város két történelmi kapuját a nyugati linzi kaput és a keleti kremsi kaput. Az utcában nem csak a városházát találjuk meg, hanem a késő reneszánsz stílusban épült városi kastélyt is.

Dürnsteint panoráma a várból (fotó: Komka Lionel)

Imri Jázmin, Koncz Zsombor

Műemléki Világnap - Veöreös András elnök úr köszöntője

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Műemléki Világnap résztvevőit. Nagy öröm, hogy a szakma képviselői és a műemléki szakügyintézők és vezetőik újra egy teremben ülhetnek, találkozhatnak egymással.

A Világnap a műemlékvédelem nemzetközi ünnepe, évente kitűnő alkalom a műemlékvédelem helyzetének áttekintésére, a mindenkori helyszín és a tudományos konferencia révén lehetőség a kihívások számbavételére és a jó gyakorlatok megismerésére. De legalább ennyire fontos, hogy alkalom a találkozásra, a párbeszédre, a tapasztalatcserére.

fotó: Bélavári Kriszta, ÉKM

2026-ban a Műemléki Világnap nemzetközi szinten ajánlott témája a Műemlékek veszélyeztetettsége. Látjuk, hogy sok országban valóban komoly veszély fenyegeti a műemlékeket, a nemzetközi konferenciákon rendszeresen közvetlen bepillantást kapunk ukrajnai, közel-keleti kollégáktól az értékek értelmetlen pusztításáról szóló hírekbe.

Tudjuk azonban, hogy a műemlékeket nem csak fegyverrel lehet elpusztítani. Az értékeket ugyanúgy megsemmisítheti a túlzott szegénység, a túlzott gazdagság, az emberi hanyagság, az épületek magukra hagyása, az értékek fel nem ismerése, a szakszerűtlen beavatkozások, a hatóság tehetetlensége, a beruházói kapzsiság – és főleg ezen tényezők együttes jelenléte.

A mai ünnepünk helyszíne az Esterházy-kastély, a magyar barokk világi építészet egyik legkiválóbb kastélyegyüttese, a magyar Verszália, tágabb értelemben pedig a Fertő-Neusiedler See kultúrtáj világörökségi terület. A területen a kiemelkedő egyetemes érték építészeti szempontból a táj és a

települések kapcsolatában, a falvak hagyományos épített örökségében és a nagy műemlékek értékeiben mutatkozik meg.

A nagy műemlékek közül Eszterháza, Nagycenk és a fertőrákosi kastély van házigazdánk kezelésében, de fontos megemlíteni a világörökségi területen álló középkori templomokat is. Kijelenthetjük, hogy ezek az épületek nincsenek veszélyben. A balfi Szent Farkas templom és Nagycenk kastélya a közelmúltban újult meg, Eszterházán folyamatosan végzik a szakszerű restaurálási munkákat (soha nem lesz vége), Fertőrákos pedig hosszú távon kiváló helyszín lehetne egy hiánypótló intézmény, egy restaurátori központ befogadására, ahol a szomszédos országokban működő központokhoz (Mauerbach, Bonchida) hasonlóan lehetőség nyílna a hagyományos építéstechnikák és restaurálási technikák elsajátítására, miközben, mellékesen az épület helyreállítása is megtörténne.

Határozottan veszély fenyegeti ugyanakkor a településeink képét. Míg az ország számos pontján az elnéptelenedő falvak épített öröksége marad gazdátlanul és válik az enyészeté, itt a beköltözők sokasága fenyegeti a településképet. Mindenhol lakni akar valaki, minden falu szélén új utcákat nyitnak, új házak tucatjai épülnek, a településközpontokban a régi házakat újakra akarják cserélni. A helyi gyökerekkel nem rendelkező építtetők nem értik, hogy a világörökségi területen építészeti alázatra van szükség, a minden telekből sokszoros hasznot húzni akaró, a telkeket házakkal, a házakat lakásokkal telezsúfoló vállalkozók pedig az élhetetlenségig sűrítik a beépítést. Az ebéd előtti bejárásokon és sétákon ezeket a kérdéseket fogjuk első kézből tanulmányozni.

fotó: Bélavári Kriszta, ÉKM

Egy műemléki világnap, a szakma találkozása, a régi munkatársak köszöntése, új munkatársak megismerése mindig mindannyiunknak erőt, lendületet ad a további munkához. Szükség is van a kiterjedt szemléletre, a műemlékvédelem egy rendkívül összetett, sokszereplős tevékenység. Ráadásul sokszor nem is látványos feladat az értékmentés, mert eredménynek nem csak egy épület szakszerű felújítását tekinthetjük, hanem sokszor azt, hogy sikerült megakadályozni egy-egy roskadozó ház

elbontását, vagyis megmenekült a pusztulástól. De a csapatépítés is eredmény, hogy jelentkezett egy frissen végzett építészmérnök műemlék-felügyeleti munkakörbe, hogy találkoztunk egy áccsal, aki képes hagyományos fakötést készíteni.

fotó: Bélavári Kriszta, ÉKM

Az ICOMOS-díjra jelölt épületek száma megsokszorozódott – és a zsűrinek minden évben nehéz dolga van, mert a jelöltek között sok valóban értékes helyreállítás szerepel. Jó volna azonban, ha az itt megjelent legkiválóbb helyreállítások az ország mintegy 15000 műemlékének képviselhetné a keresztmetszetét – díjat csak az a helyreállítás kaphat, amit valaki díjazásra jelöl. A műemlékvédelem témájában meghirdetett szakmai események, konferenciák egymást érik, szerencsére a legtöbbjük anyaga kiadvány formában is hozzáférhető, van tehát lehetőség tanulni, tapasztalatot gyűjteni, kapcsolatokat építeni. A különböző generációk találkozását az ICOMOS Fiatal Műemlékvédők Fóruma programja is segíti, és nagyon fontosnak tartjuk a szakterületen működő intézményi szereplők, legyenek azok civil szervezetek, oktatási intézmények vagy éppen állami szervek közötti párbeszéd, együttműködés kialakítását, erősítését és fenntartását.

Mindeközben fontos megjegyezni, hogy a műemlékvédelem iránti társadalmi érdeklődés rendkívüli mértékben lecsökkent az utóbbi évtizedekben, a régi vagy régieskedő között az emberek többsége nem tud, vagy nem akar különbséget tenni, a műemlék és az épített örökség fogalmának összemosódása egyrészt vállalhatatlan terhet ró a társadalomra, másrészt jelentős értékvesztéshez vezet. Önmagunkat sem becsüljük, ha örökölt értékeinket nem tudjuk megőrizni, és nem érezzük kötelességünknek azt tovább örökíteni utódainknak. Ehhez elengedhetetlen, hogy felismerjük a műemléki értékeket, fontosnak tartsuk azok gondozását, megőrzését, és hajlandók legyünk áldozatot hozni ezért a célért.

Ehhez a munkához partneri szakmai segítséget kell nyújtani. .A műemlékvédelem nem a mindennapi túléléshez szükséges. A műemlékvédelem kulturális és egyben tudományos tevékenység, egy kicsit művészet is. A műemlékvédelem nem csak a mának szól, hanem hosszú távú célokat szolgál és komolyan segíteni is tud, ha partnernek tekintik. A műemlékvédelem eredményei forintban nehezen mérhetők, de hatása felbecsülhetetlen értéket képvisel. Jövőnkre van a legnagyobb kihatással, miközben

szolgálja és őrzi kultúránkat, a mába hozza történelmünk gyökereit, kapcsolatait, összeköt bennünket múltbéli közösségeinkkel és a jövő generációkkal.

A műemlékvédelem társadalmi elismertségének hiánya miatt az eredmények számbavétele után is azt kell mondanunk, hogy lehet és kell jobbítani a műemlékvédelem helyzetén. A 2026-os Műemléki Világnap egy köztes időszak világnapja, mert az biztos, hogy változás lesz, viszont a tervek és elképzelések még nem szólhatnak a bizonyosságról. Egyfajta újraszerveződés várható, és az ICOMOS meggyőződése, hogy közösen, nyitottan a párbeszédre - szakmai civil szervezetek együttműködve - tapasztalataikon alapuló közös javaslataikkal segíthetik ezt a folyamatot, hogy valóban jó eredménye lehessen.

Ehhez kiindulásként ajánljuk a 2015-ben és 2017-ben közzétett ICOMOS nyilatkozatokat. Az előbbiben 12 pontban foglaltuk össze a műemlékvédelem működéséhez szükséges feltételeket. A két évvel későbbi dokumentumban pedig a műemlékvédelem akkori átszervezése kapcsán tartottuk fontosnak nyilatkozatban közreadni szakmai véleményünket, javaslatainkat. Az Örökség a jövőnek – jövő az örökségnek című program tapasztalatai alapján az ICOMOS 2014-ben megfogalmazott szakmapolitikai fejlesztési program felvetései ma is aktuálisak. Műemlékeik védelme érdekében több európai országban követik az ICOMOS által összeállított Minőségi követelményeket, amelyeket beruházásoknál, különösen az európai finanszírozású programoknál alkalmaznak és hazánkban is javunkra szolgálna.

Hogyan tovább műemlékvédelem? Ehhez szükséges az összefogás, az együttműködés, amihez az ICOMOS szakmai tapasztalatát és tudását ajánlja. A törvényalkotás mellett a műemlékvédelem teljes feladatkörét vállaló intézmény is szükséges a jó gyakorlathoz, a partneri kapcsolatok kiépítéséhez, egy lehetséges támogatási rendszer eredményes működtetéséhez, a szakemberek utánpótlásához. Ezt nem pótolja, hogy a műemlékvédelmi szakképzéseink száma megtöbbszöröződött az elmúlt években, hiszen a BME szakmérnöki képzése mellett az Óbudai Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem is hirdet hasonlót, a Műegyetem Építész Karán és a Széchenyi Egyetem építész mesterképzésében is szerepel a műemlékvédelem specializáció, a Hild József Technikumban egy évtizede folyik a műemlékfenntartó technikusi képzés – utóbbi óriási szakemberhiány-űrt próbál betölteni az építőmesteri munkák során.

A műemléki Világnap azonban alkalmas arra is, hogy mindezek mellett hangsúlyozzuk, hogy a műemlékvédelem a teljes társadalmat érinti, és az intézményes felelősségen túl nekünk szakembereknek személyes felelősségünk is van. Aki a hatóságnál dolgozik használja ki a jogszabályok adta lehetőségeket, a tevékenységének a célja az értékvédelem legyen és ne a bürokratikus szabályok betartása. Aki oktat az képezze tovább magát és „nagy gonddal szoktassa az ifjúságot a műemlékek minden rongálásának megakadályozására és indítsa nagyobb általános érdeklődésre őket az egész emberi kultúra e tanúbizonyságainak védelme iránt”. Aki tervez, vegye elő a száz méteres skiccpauszát, rajzolja tele és a végére találja meg a legjobb építészeti megoldást, ami egyaránt szolgálja az épület korszerű használhatóságát és az értékek megőrzését. Aki kivitelező, ne ügyeskedjen, hanem építse meg a terv szerint az épületet. Aki konferenciát szervez az tegye közzé a felhalmozódott tudást kiadvány formájában is, hogy az értékes gondolatok minél több emberhez eljuthassanak. A kutató, a restaurátor, a régész, a vegyész, a geológus, a néprajztudós, a tájépítész, a népnevelő mind hasonló felelősséggel tartozik. Aki a műemlékvédelem bármely területén dolgozik, tudását tegye közkinccsé. De mások is hirdessenek és vezessenek épületbejárást akár szeptemberben a Kulturális Örökség Napjain, hogy minél több embernek tudjuk elmondani, miért fontos a műemléki értékek megőrzése.

Társadalom – intézmény – együttműködés – múltunk értékeinek értő, hiteles megőrzésében bízva köszöntöm a Világnap résztvevőit.

Veöreös András

Örökség, mint erőforrás: műemlékek és kortárs beavatkozások a holnap Európájában
A Magyar Reneszánsz Alapítvány az Épített Örökségért konferenciája

ELŐKÉSZÜLETEK

Amikor tavaly év végén a konferencia felépítéséről beszélgettünk Graham Bellel, a Magyar Reneszánsz Alapítvány (MRA) elnökével, aki az Europa Nostra igazgatósági tagja és Sághi Attilával, aki az Európa Nostra Tanácsának tagja, a célunk az volt, hogy a konferencia növelje az Europa Nostra ismertségét Magyarországon a két tagszervezet, az MRA és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság közreműködésével. Ezen belül, a díjnyertes projektek, a „7 Legveszélyeztetettebb Örökség Program" bemutatása mellett új tagok bevonását ösztönözni és a hazai és európai kulturális örökség közötti együttműködést erősíteni. Felmerült az is, hogy az Europa Nostra tevékenységének megmutatása és a díjazottak ünneplése mellett nemzetközi jó gyakorlatokat is jó volna bemutatni és ezzel inspirációt nyújtani. Mindemellett pedig érdemes volna felhasználni ezt az alkalmat arra, hogy hazai szakemberekkel a hazai műemlékvédelem helyzetéről beszélgessünk.

Az utóbbi tartalmi részének kidolgozása során több műemlékes kollégával egyeztettem és eközben izgalmas volt szembesülnöm azzal, hogy a szakmai szemlélet - amiről egyébként meglepően keveset beszélgetünk – egy igen széles skálán mozog. Akár csak az a kérdés, hogy mit és hogyan védünk valójában. Miközben, nagyon fontos volna, hogy a műemlékvédelmi szakma kifelé megközelítőleg egységes álláspontot tudjon képviselni és ne érezze azt a műemléktulajdonos, a helyi közösség, a befektető vagy a döntéshozó, hogy a műemlékkel való bánásmód attól függ, hogy éppen kivel beszél.

Fogarasi Barbara (fotó: Veöreös András)

Azt nyilvánvalóan érzékeljük, hogy a történeti épületek, értékek hosszútávú fennmaradása nem csak a szakmán múlik. Sőt, a műemlékek (és műemlékesek) túlélése szempontjából elengedhetetlen, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk arra, hogy az úgymond laikus emberekhez hogyan érkezik meg az épített örökség, a történeti épületek világa. (Az én figyelmem néhány éve teljesen ebbe az irányba fordult és az emberek műemlékekhez való viszonyulását, nem csak anekdotikusan, hanem tudományos

módszerekkel, a környezetpszichológia eszköztárával vizsgálom. És ebben kulcs, hogy nem a tudatosan kimondott vélemények az igazán lényegesek, hanem azok a látens érzelmi és nem tudatosuló viszonyulások, amik az emberek döntéseit leginkább irányítják.)

A napot mindenképp konstruktív szemléletben akartuk megvalósítani. Ezért a műemlékvédelem nyilvánvaló hiányosságainak taglalása helyett – vagy mellett – a gyakorlati helyzetekre és az építészeti gondolkodás mikéntjére tettük a hangsúlyt. Tettük ezt azért, mert hisszük, hogy egy jó építész olyan érzékenységgel és holisztikus szemlélettel képes megközelíteni a történeti épületeket, ami egyrészt nagyobb ívben, kontinuitásban gondolkodik és horizontálisan a társadalmi beágyazottságot is szem előtt tartja. Ezért is vontunk be három ICOMOS díjas építészt, hogy munkájuk bemutatásán keresztül tudjunk közösen gondolkodni a műemlékvédelem helyéről a holnap Európájában.

DÉLELŐTTI SZEKCIÓ: Europa Nostra és nemzetközi gyakorlatok. Szekcióvezető: Graham Bell, az MRA elnöke

A sűrű délelőtti program során hat előadást hallhattunk és két 2026-os Europa Nostra díjas épület bemutatását láthattuk. Prof. Dr. Hc. Mult. Hermann Parzinger FBA, az Europa Nostra ügyvezető elnöke az Europa Nostra szervezetét és működését mutatta be „Együttműködési modellek a kulturális örökség területén" c. előadásában. Ezt követően Agata Wąsowska-Pawlik, az Europa Nostra igazgatósági tagja, a krakkói Nemzetközi Kulturális Központot igazgatója mutatta be a lengyel intézményt, amely Európán belül példaértékűen működik, kiemelt figyelmet fordítva a kulturális örökség megismertetésére aktív kutatásokkal, gazdag kiadványtevékenységgel és színvonalas kiállításokkal. Sághi Attila, MRICS mérnök, nagyléptékű közberuházások és kulturális örökségfejlesztések szakértője; az Europa Nostra Tanácsának tagja előadásában műemlék középület-felújításokat mutatott be, hangsúlyozva, hogy azok hogyan válhatnak a hagyomány és kreativitás párbeszédének tereivé. Prof. Miszlivetz Ferenc, a kőszegi iASK főigazgatója és a Kulturális örökség kezelése és fenntarthatóság tanszék vezetője; az UNESCO Társadalomtudományi Szakbizottság elnöke az interdiszciplináris intézmény működésének bemutatása mellett Kőszeg sokrétű történeti értéket hordozó épített örökségének néhány példáját emelte ki előadásában. Markus Wimmer, az osztrák Burghauptmannschaft alelnöke szintén az intézményét mutatta be, a „Nemzeti örökségi javak portfóliójának kulturális örökségkezelése" c. előadásában.

Markus Wimmer (fotó: Gulyás Attila, Építészfórum)

Az Europa Nostra „7 Legveszélyeztetettebb Örökség Program” hazai díjazottjának bemutatását Nagy Klára, az Europa Nostra projekt koordinátora vezette fel a program és díjazás menetének bemutatásával.

Nagy Klára (fotó: Gulyás Attila, Építészfórum)

2026-ban egy magyarországi veszélyeztetett épület, a fekedi Fábri-vízimalom is felkerült a hét kiválasztott közé, ami az Európai Beruházási Bank Intézet finanszírozásában az Európai Bizottságtól 10,000 Eurós támogatásban részesül a felújítási munkák elvégzésére. A malom történetét és jelenlegi állapotát Gerst János és Czakó Anita mutatták be kisfilmen, valamint rövid beszédben.

A 2026-os Európai Örökség Díjat és Europa Nostra Díjat Hermann Parzinger az Europa Nostra ügyvezető elnöke jelentette be. Idén Európa legrangosabb örökségvédelmi díjait 30 példamutató projekt kapja meg a kontinens 18 országából. Hatalmas öröm – és szervezési szempontból sem véletlen – hogy a konferenciának helyszínt adó Magyar Állami Operaház is az idei nyertesek között szerepelt a „Műemlékvédelem és adaptív újrahasznosítás” kategóriában. Parzinger hangsúlyozta, hogy „a projekt gondos egyensúlyt teremt a történelmi színház helyreállítása és a modern előadási követelmények között. A kiemelkedő multidiszciplináris munka és a fejlett, fenntartható technológiák integrálása támogatja a Magyar Állami Operaház folyamatos működését a legmagasabb szakmai szinten.” A díj elnyerését és a díjazott épületet Zupkó Gábor, az Európai Bizottság magyarországi képviseletének vezetője méltatta. Zoboki Gábor, a felújítás vezetőépítésze egy magával ragadó helyszínbejárás során avatta be a konferencia résztvevőit az épület rejtett részleteibe, titkaiba, valamint a helyreállítás kihívásaiba és szépségeibe.

DÉLUTÁNI SZEKCIÓ: A hazai műemlékvédelmi gyakorlat. Szekcióvezető: Fogarasi Barbara, az MRA kuratóriumi tagja, az ICOMOS Tanácsadó Testületének tagja

A konferencia délutáni részében a hazai műemlékvédelem helyzetére fókuszáltunk. Az előadásokban a gyakorlati tapasztalatokra és az építészeti gondolkodás szemléletére helyeztük a hangsúlyt. Az ICOMOS

díjas helyreállítások bemutatásán keresztül ismerhettük meg a jó építész érzékeny és komplex megközelítését.

ELŐADÁSOK

Elsőként Veöreös András, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke, gondolatébresztő bevezető előadását hallhattuk *Miért (nem) működik a műemlékvédelem Magyarországon?* címmel. Ebben kiemelte, hogy bár az intézmények neve sokat változott, műemlékfelügyelőként ugyanott ül, ahol 20 évvel ezelőtt. Az érdemi változást azt hozta, amikor a műemlékvédelem az építési hatóságba tagozódott és a műemléki felügyelő szakembereket leváltották a szakügyintézők, akik a mélyebb megértést, párbeszédet és rugalmasságot nélkülözve csupán a jogszabályokat követik. Egyik fő problémaként említette, hogy a fiataloknak nincs hova integrálódniuk, nincs kitől tanulniuk, nem létezik az a korábbi természetes mentori rendszer, amiben organikusan adták át a tudást a tapasztaltabb kollégák. A másik fő problémát pedig a társadalmi hozzáállásban azonosította, ami szerinte megváltozott, olyannyira, hogy az identitáshordozó történeti épületekre valójában már nincs is szükség, hisz a társadalom teljes identitásválságban van.

Veöreös András (fotó: Fogarasi Barbara)

Az ICOMOS díjas helyreállítások bemutatásának sorát Kelemen Bálint, építész, okl. műemlékvédelmi szakmérnök, a KÖZTI tervezőiroda projekt igazgatója indította *A kortárs beavatkozások hozzáadott értéke* c. előadásával, melyben romhelyreállításokat, köztük ICOMOS-díjban részesült munkákat mutatott be. Felemelő volt látni és hallani azt az érzékeny és mélyen értő építészeti megközelítést, ahol a romok rejtett történetének megismerése válik az alkotói gondolat kiindulópontjává, a beavatkozás visszafogott, minimalista karaktere a helyszínből fakad és a hely története a finom építészeti részleteken keresztül jelenik meg. Az előadó kiemelte, hogy a romkonzerválás után mennyire fontos, hogy a helynek legyen gazdája, aki a helyszínt gondozza és fenntartja. A romhelyreállítások vezérelve, hogy az új addíció minél kevesebb legyen, az új a régihez képest arányaiban ne haladja meg a 15-20%-ot.

A következő előadó, Garaguly Kinga, építész, műemléki szakértő, az ÉKM Műemlékvédelemért és Kulturális Örökség Védelméért Felelős Helyettes Államtitkárság, Műemlékfejlesztési Főosztályának

munkatársa *A hozzá nem adás hozzáadott értéke* c. előadásában – ami, úgy vélte, szemléletében az előző előadás címe is lehetett volna – kiemelte, hogy a hozzáadás mértéke függ a tervezőtől, a helyszíntől és a műemléktől. A „patina szerelmeseként" az építész ars poeticája a szemlélődő, csendes építészet, aminek célja, hogy a régiség érték átélhető legyen. A konkrét bemutatott példákban fontos szempont volt az eredeti felületek megtartása és a nem túlzott restaurálás. A kortárs eszközök megjelenésének a belsőépítészet adhat teret, bár arra is volt példa, hogy a megbízó nem kívánt kortárs megjelenést a belső terekben, inkább a régies elemeket, bútorokat preferálta. A hozzá nem adás hozzáadott értékét a Kapucinus utcai ház helyreállításának bemutatásával úgy összegezte, hogy csupán az időbeli rétegzettséghez tettek hozzá egy újabb réteget, amellyel az épület egységessé formálódott.

A soproni ICOMOS-díjas munkákat bemutató Józsa Dávid, okl. építészmérnök, vezető tervező, Archi.doc Kft. alapító építésze, ügyvezetője *Műemlékfelújítás, mint csapatmunka* c. előadásában arról a korai felismeréséről beszélt, hogy közösségben vagyunk, közösségben alkotunk, hiszen az építészeti tett által kiváltott reakció nagyon gyors és nagyon közvetlen. A Soproni Múzeumnegyed helyreállítási munkáin keresztül hangsúlyozta, hogy az építészet mindig *tovább építés*, ami kiemelten igaz a műemlékek esetében. A csapatmunkával kapcsolatos fő gondolata, hogy az nem csupán a jelen szakemberei közötti horizontális összefogást jelenti, hanem vertikálisan is értelmezhető közös munka a korábbi alkotókkal. Így jártak el a Múzeumnegyed házain is, ahol a 20. századi Sedlmayer-rétegeket tiszteletben tartva gondolták tovább a műemléket. Továbbá, az épület maga is partnerként tekintendő, hiszen megmutatja, hogy mit szeretne és mit nem. A példaként bemutatott műemlékfelújításnál nagyon jól működött a tervező-építtető-kivitelező partnerség, amihez a hatóság is konstruktív együttműködéssel állt hozzá.

KEREKASZTAL

Az inspiráló előadásokat egy sokszereplős, több szempontot képviselni hivatott kerekasztalbeszélgetés követett, amiben az előadó építészek – Veöreös András (VA), Kelemen Bálint (KB), Garaguly Kinga (GK), Józsa Dávi (JD) – mellett részt vett Gömöry Judit (GJ), művészettörténész, műemléki szakértő; Erő Zoltán (EZ), Budapest főépítésze; és Vukoszávlyev Zorán (VZ), a BME posztgraduális műemlékvédelmi szakmérnöki képzés vezetője. A kerekasztal moderátora Nagy Gergely Domonkos (NGD), az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság alelnöke volt.

A kerekasztal résztvevői (fotó: Fogarasi Barbara)

A beszélgetés pörgős villám kérdésekkel indult, melyek egy-két szavas frappáns válaszokat hívtak:

NGD: Mi a fő jellemzője, milyen a jelenlegi hazai műemlékvédelem?

GJ: ellentmondásos

VA: személyfüggő

KB: fragmentált

JD: kihívásokkal teli

GK: értékválság

EZ: aránytalan

VZ: magában biztos

NGD: Mi a fő jellemzője, milyen az ideális műemlékvédelem?

GJ: őszinte és szükségszerű

VA: elkötelezett szakemberek

KB: rugalmas és szakmai

JD: kíváncsi

GK: állagvédelemmel is foglalkozó

EZ: arányos

VZ: magabiztos

NGD: Mi a fő jellemzője, milyen a jó műemlékes szakember?

GJ: empatikus és kreatív

VA: széleslátókörű és kreatív

KB: holisztikus

JD: kíváncsi

GK: nyitott

EZ: nem belterjes

VZ: magabiztosan támogató

NGD: Ha most itt lenne egy Jó Tündér és egy dolgot azonnal megváltoztathatna a műemlékvédelemben, mit kérne tőle?

GJ: Adna neki egy listát, hogy melyik helyreállításokat tegye semmissé.

VA: Nem hisz a Jó Tündérben, erőfeszítés nélkül nem valósulhat meg semmi. Egyébként, a fertőrákosi kastélyban egy Mauerbach-szerű szakmai képzőközpontot.

KB: Még három kívánságot… és hogy minden műemléktulajdonos legyen tudatában, hogy milyen érték van a kezében.

JD: Passz.

GK: A befogadóközeg érzékenységét tolja maximumra.

EZ: Egy tehetős összegű támogatási rendszert.

VZ: A magabiztosan kontrolláló szakma mellett forrás-hozzárendeléssel kiegészített rendszert.

NGD: A politikai hovatartozásunkat tiszteletben tartva, de nem elvitatva, hogy történt egy országgyűlési választás, amelyben a TISZA párt kétharmadot kapott, a párt programja két oldalt szentel a műemlékvédelem ügyének, amiben többek között egy "Csúcsszerv" visszaállítását tartja megoldásnak. (Idézet a programból: „Újjászervezzük a műemlékvédelem intézményrendszerét, önálló, más ágazatoktól független csúcsszervet és jogi szabályozást biztosítva számára, amely éppúgy felöleli a hatósági struktúrát, mint a tudományos apparátust és gyűjteményeket, valamint az állami tulajdonú kiemelt műemlékek kezelését.").

A kerekasztal résztvevői egyetértettek abban, hogy egy hatékony „csúcsintézmény" nem lehet kizárólagosan centralizált, hanem inkább hálózatos, decentralizált és együttműködésre épülő struktúrában működhet optimálisan. Többen kiemelték, hogy a korábbi intézményi formákban (pl. OMF, ÁMRK) a közvetlen szakmai műhelymunka, a kutatók–tervezők–restaurátorok fizikai közelsége és napi párbeszéde jelentős minőségi előnyt adott, ami a mai rendszerből hiányzik. A jelenlegi jogi és adminisztratív környezet nagy felelősséget és terhet ró a kutatókra (pl. amit leír, hogy bontható, az bontható), miközben sok helyen hiányzik a következetes, szakmailag kompetens kontroll és a támogató szakmai háttér, különösen a hatósági oldalon. Az építészettörténeti tudományos kutatási dokumentáció készítésével kapcsolatban volt, aki szerint előny, ha a tervező maga végzi a kutatást, mások viszont a külső kutató pótolhatatlan szakmai kompetenciáit emelték ki, ugyanakkor abban mindenki egyetértett, hogy az épület mély történeti ismerete a minőségi tervezés alapfeltétele. Többen hangsúlyozták, hogy a kutató és a tervező szoros együttműködése elengedhetetlen, miközben a rendszernek ezt intézményesen is támogatnia kellene. Felmerült az egységesebb szemlélet igénye is, amely nem személyfüggő működést eredményez, hanem strukturált szakmai párbeszédet, például jól működő tervtanácsi és konzultatív fórumokon keresztül. Végül elhangzott, hogy nem a korábbi centralizált modellek visszaállítása a cél, hanem egy új, integrált, edukációra, szakmai hálózatokra és stabil finanszírozási háttérre épülő rendszer kialakítása, amely egyaránt képes biztosítani a tudományos igényességet, a tervezői kreativitást és a gazdasági megvalósíthatóságot.

NGD: A Velencei Karta közbeszéd témája is (idézet Almássy Kornél Romos műemlékvédelem vagy újjáépülő történelmi örökségünk? *c. Mandinerben írt cikkéből: „Természetesen az átalakítási határok mértéke minden esetben tűri a vitát, de az utca embere szívesebben néz, egy nem teljesen a velencei charta szellemében felújított, de élettel megtöltött műemléket, mintsem egy tovább pusztuló romhalmazt."). Hogyan látják, a szakma mennyire megosztott szemléletében?*

A Velencei Karta értelmezése kapcsán a résztvevők szerint a szakmán belül érzékelhetőek törésvonalak, de ezek sokkal összetettebbek annál, mint amit a közbeszéd leegyszerűsítő, populista megfogalmazásai sugallnak. Felmerült a közbeszéd és a szakmai diskurzus viszonya is, hangsúlyozva, hogy a műemlékvédelem sajátos, szűkebb szakmai nyelvet és európai gondolkodási keretet igényel, miközben mások arra hívták fel a figyelmet, hogy a társadalmi elfogadottság és az értő konszenzus is elengedhetetlen, mert a túlzott bármely irányú érdekérvényesítés kibillentheti az egyensúlyt. Abban több hozzászóló is egyetértett, hogy nem a „szakma vs. társadalom" szembeállítás mentén érdemes gondolkodni, hanem egy közeg különböző nézőpontjaiként. A gyakorlat oldaláról hangsúlyt kapott, hogy a műemléki beavatkozások valójában skálán helyezkednek el a konzerválástól a rekonstrukcióig, miközben a mindennapi használati elvárások (komfort, gépészet, funkcióváltás, például kórházi működtetés történeti épületekben) folyamatosan új döntési helyzeteket teremtenek, gyakran megfelelő szakmai fórumok nélkül. Többen kiemelték a differenciáltabb védelmi kategóriák és szabályozási szintek

szükségességét, mivel a jelenlegi gyakorlatban a különböző értékű épített örökségi elemek sokszor azonos logika mentén kerülnek kezelésre, ami hosszú távon értékvesztéshez vezethet.

A közönség hozzászólásai:

Sághi Attila - Az aránytalanságot abban látja, hogy a műemlékvédelem (mint intézményi, jogi vagy szakmai rendszer) viszonylag kevés embert érdekel, de a műemlékek (a régi értékes épületek, a jó arányú, emberléptékű, minőségi környezet) mindenkit. Az, hogy *hogyan*, részletkérdés. A *mit* a lényeg és ezzel adósok vagyunk, amire aztán lehet programokat indítani és forrást találni.

… - Társadalom, participatív folyamatok fontossága mellett szakpolitikát érdemes kidolgozni, szakmai konszenzussal.

Tóth G. Péter - A társadalom nagyon fontos, az emberek viszonyulása az épületekhez és azok történeteihez, az érzelmi kötődésük (helykötődés). Érdemes volna a fórumot, a párbeszédet nem szűken tartani, hanem megnyitni kifelé is.

Volf Klaudia - Kis falu főépítészeként jó lenne egy kompetens szakmai csapat, aki mögé áll, amikor pl. a helyieket kell meggyőzni arról, hogy miért cserépfedést használjanak az általuk korszerűnek és szépnek tartott fémtető helyett.

Fogarasi Barbara - a környezetpszichológiában több kutatás is foglalkozik azzal, hogy az építész - nem építész mennyire másképp gondolkodik az épített környezetről. A laikusok többnyire a tetszik-nem tetszik szinten ítélik meg a környezetüket, az építészek több szempont mentén, komplexebben. Nem is nagyon értik egymást, de éppen ezért fontos volna a társadalommal is a párbeszéd. Megérteni, hogy a helyieknek miért érték a korszerű és megosztani, hogy mint főépítész, neki miért fontos a cserépfedés.

ZÁRÓGONDOLATOK

A műemlékes szakma megrekedéséért leginkább a politikát szoktuk okolni, a leépítést rossz politikai döntések következményeként tekintjük, miközben nem lehetséges-e az, hogy a szakmai és a társadalmi térvesztés következménye a politikai térnyerés? És ha a szakma meg tudna úgy újulni, hogy egységesen tudja képviselni magát és a társadalmat is partnernek tekinti, a politika esetleg nehezebben nyúlhatna bele? Dolgozzunk ezen a belső megújuláson! Legyen sok beszélgetés, párbeszéd a műemlékvédelemről! Mi a Magyar Reneszánsz Alapítvánnyal is azon leszünk, hogy ennek teret adjunk további fórumok szervezésével, az ICOMOS MNB-vel együttműködve.

Fogarasi Barbara

Kortárs építészettörténet VIII. - Történeti tartószerkezetek felújítása

2026. április 24-én pénteken a győri Széchenyi István Egyetem Építész Műteremháza adott otthont az Egyetem Építész-, Építő- és Közlekedésmérnöki Kar, a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Építész Kamara és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület Tartószerkezetek Szakbizottságának közös szervezésében, Történeti tartószerkezetek felújítása témában megvalósított konferenciájának. A konferencia az egyetemen immár 15 éve útjára indított Kortárs építészettörténet konferenciasorozat VIII. rendezvénye volt. A sorozat első rendezvényén a hetvenéves Winkler Gábort köszöntöttük, most, születésének 85. évfordulóján emlékeztünk rá. A konferencia alkalmat adott a nemrég elhunyt Nemes József mérnökre való emlékezésnek is. Jóska bácsi a statikusoknak ahhoz a generációjához tartozott, aki ismerte és érezte a történeti tartószerkezetek erőjátékát, és erre alapozva hozta meg a tervezési döntéseket a tartószerkezetek megőrzése során, sok győri és Győr környéki épületet és épületszerkezetet mentve meg így a pusztulástól.

A konferencia résztvevőit Szép János, a Széchenyi István Egyetem, Építő- és Közlekedésmérnöki Kar dékánja köszöntötte. Köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a régi épületek megőrzésének a kulcsa a különböző szakágakban dolgozó tervezők, különösen a statikusok és az építészek közötti párbeszéd és együttműködés.

Tutervai Mátyás, a Magyar Építész Kamara elnöke pedig a műemlék épületek felújítása során elengedhetetlen érzékenység fontosságát emelte ki.

Tutervai Mátyás a Magyar Építész Kamara elnöke köszönti a konferenciát (fotó: Veöreös András)

Veöreös András, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület elnöke bevezetőjében kifejtette, hogy a szakmai ismeretek bővítése mellett a konferencia egyik legfontosabb célja a szakterületen dolgozó tartószerkezet-tervezők közötti kapcsolatok építése, az együttműködések élénkítése. Az együttműködésnek, tapasztalatcserének kiváló terepet nyújt az ICOMOS Tartószerkezetek

Szakbizottsága. Az előadók felkérésénél is arra törekedtek a szervezők, hogy a történeti tartószerkezetek minden típusáról essen szó, így az elhangzó témák foglalkoznak elméleti kérdésekkel, felölelik a falazatok, a boltozatok, a fedélszerkezetek problémáit és esettanulmányként bemutatnak sikeres helyreállításokat is.

Veöreös András és a konferencia résztvevői (fotó: *Kottmayer Tibor)*

Az első szekciót Pozsgai Szilárd, a MAPEI Kft. mérnökének előadása nyitotta, az előadás címe Tartószerkezetek megerősítésének műszaki megoldásai volt. Az előadó számos, a falazatok és boltozatok teherbírásának növelésére vonatkozó műszaki megoldást mutatott be: a szálerősítéses habarcsok mellett ismertette az injektáló habarcsok és az acélspirálos megerősítések működését és a szerkezetek statikai számítását segítő szoftvert is megemlítette.

Fényes Kitti építészmérnök, a BME Csonka Pál Doktori Iskolájának hallgatója A tartószerkezet, mint műemléki érték - Műemlékvédelmi szemlélet és rekonstrukciós döntések című előadásában a műemlékvédelem elméleti kérdéseit vetette össze a tartószerkezet-tervezés során meghozandó döntésekkel. Fő kérdése, hogy tekinthetünk-e a szerkezet statikai modelljére műemléki értékként? – valószínűleg még sokáig megválaszolatlan marad a műemlékvédelem elméleti megközelítései között.

Fekete Krisztián gyakorló szerkezettervező Somogyszili Szent István király templom tartószerkezeti vizsgálatának kérdései című előadásában a tartószerkezet tervezés elméletének történetét foglalta össze, majd a címben is szereplő templom építéstörténetének ismertetést követően az épület tartószerkezet-elemzését mutatta be.

Kovács Csaba, szintén gyakorló szerkezettervező, előadásának címe A középkori várfalak kialakítása, diagnosztikája és helyreállítása volt. A prezentáció a több rétegű, öntött falmagos középkori falszerkezetek mechanikai tulajdonságait, tönkremenetelének okait és a javítási lehetőségeket ismertette.

Bukovics Ádám a Széchenyi István Egyetem oktatója Kényszerpályák és mérnöki válaszok budapesti belvárosi műemléképületek tartószerkezeti rehabilitációja során a budapesti belvárosi bérházak jellegzetes tartószerkezetei közül a födémeket és a függőfolyosókat elemezte részletesen.

Ebédszünetet követően a fókusz a történeti fedélszerkezetekre helyeződött át. Elsőként Bukits Zoltán számolt be A kőszegi Jézus szíve római katolikus templom fedélszerkezetek helyreállítása című előadásában a templomon végzett munkálatokról. A legnagyobb kihívást a megbillent toronysisak felemelése, majd a sárgerendák cseréjét követő visszahelyezése volt, de innovatív szerkezeti megoldásokat követelt a főhajó feletti fedélszék megújítása és a huszártorony boltozattól való elemelése is.

Hantos Zoltán Faszerkezetes huszártorony szerkezeti megerősítése című előadásában ugyancsak egy kőszegi épület, az egykori árvaház huszártornyának helyreállítását mutatta be. Az értékőrző szemléletű felújítást felértékeli, hogy az épület nem áll műemléki védettség alatt.

Király Béla faanyagvédelmi szakértő Barokk fedélszerkezetek típusai, vizsgálata és felújítása címmel a történeti fedélszerkezetek típusait ismertette, majd a barokk jellegű tetőszerkezetek részletes bemutatása után a jellemző szerkezeti hibákat és azok javításának megoldásait elemezte.

Az utolsó szekció a boltozatok helyreállítását helyezte a középpontba. Cséfalvay Gábor: Az esztergomi Főszékesegyház boltív-rendszerének statikai vizsgálata és stabilizálása című előadása az ország legnagyobb kupolájának vállainál megjelent repedések történetét, kialakulásának okait, a szerkezet erőjátékának különleges módszereket igényló számítását és a vizsgálat megnyugtató eredményeit mutatta be.

V. Nagy Zoltán: Deák-mauzóleum kupola-felújítása címmel a Fiumei úti Sírkert egyik ikonikus épületének kupoláját elemezte. Érdekes tanulság volt, ahogy a műemlék épülettel kapcsolatos munka során a részt vevő szakértők párbeszédet folytattak egymással, és azt is megtudtuk, hogy az épület műemlék mivolta a közreműködőket a kötelező feladatokon túl önként vállalt feladatrészek elvégzésére is késztette.

A konferencia zárásaként Barcza Diána, a Széchenyi István Egyetem végzős építőmérnök hallgatója diplomamunkájának legfontosabb eredményeit mutatta be Kastélyépület funkcióváltásához kapcsolódó tartószerkezeti diagnosztika és megerősítési stratégiák című előadásában.

Összességében elmondható, hogy a konferencia a történeti tartószerkezetek valamennyi típusának szerkezeti elemzését, jellemző meghibásodásait és a hibák javításának értékőrző szemléletű megoldásit felvonultatta. A szakemberek találkozása lehetőséget adott a szakmai kapcsolatok erősítésére és mindenki hasznos tudással gazdagodhatott.

Az esemény az Építész Kamara akkreditált képzése volt. A szervezők feladata, hogy a következő hasonló témájú konferencia a Mérnöki Kamara oldaláról is elismert továbbképzés lehessen.

Veöreös András

Előjegyezhető 2026. évi programok

Július 5 - 9.	56. RAMNYE Torockó
Szeptember 18.	Kulturális Örökség Napjai megnyitó Pápateszér
Szeptember 19 – 20.	Kulturális Örökség Napjai
Szeptember 24 – 26.	XXV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás Békés

Idén is kérjük a műemlékvédelem minden barátját, hogy személyi jövedelemadója 1% - ával támogassa az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot.

Elnevezés: ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület
Adószám: 18083897-1-43

Felajánlását köszönjük!

ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata